

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

**Навчально-науковий юридичний інститут
Кафедра правоохоронної діяльності**

Онищук І. І.

**КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСОБИ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА
ПРАВОПОРЯДКУ**

Методичні вказівки для виконання самостійної роботи

**Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма «Правоохоронна діяльність»
Спеціальність 262 Правоохоронна діяльність
Галузь знань 26 Цивільна безпека**

УДК 342.7:351.74(477); 351.75 (477)

Затверджено на засіданні кафедри правоохоронної діяльності (протокол №1 від 02 вересня 2024 року)

Рецензенти:

Медицький І. Б. – завідувач кафедри правоохоронної діяльності Навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, доктор юридичних наук, професор.

Сворак С. Д. – професор кафедри теорії та історії держави і права Навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, доктор юридичних наук, доктор історичних наук, професор.

Онищук І. І. Конституційно-правові засоби забезпечення публічної безпеки та правопорядку. Методичні вказівки для виконання самостійної роботи здобувачів вищої освіти 1 курсу ОР «Бакалавр» заочної форми навчання. Івано-Франківськ. Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. 2024 р. 43 с.

Методичні вказівки розроблені на основі Навчального плану підготовки здобувачів вищої освіти (кваліфікація: бакалавр права) з галузі знань 26 Цивільна безпека спеціальності 262 Правоохоронна діяльність Освітньо-професійної програми «Правоохоронна діяльність» і призначені для підготовки до практичних занять з навчальної дисципліни «Конституційно-правові засоби забезпечення публічної безпеки та правопорядку». Подано загальні й методичні вказівки для підготовки до практичних занять, питання й практичні завдання, перелік рекомендованої літератури.

Методичні вказівки призначені для здобувачів вищої освіти, науковців і викладачів.

© Онищук І. І., 2024
© Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2024

ВСТУП

«Конституційно-правові засоби забезпечення публічної безпеки та правопорядку» є дисципліною, яка сприяє підготовці фахівців у сфері правоохоронної діяльності. Здобувачі вищої освіти отримують теоретичні знання й практичні навички в сфері забезпечення публічної безпеки та правопорядку конституційно-правовими засобами. Протягом історії існування цивілізованого суспільства поняття «безпека» й «порядок» уважались однією з найважливіших цінностей і метою діяльності людей, соціальних груп та держав. Охорона фізичних і юридичних осіб є ключовими постулатами держави, що мають першочергове значення в забезпеченні суспільного блага. Серед найбільш важливих соціальних цінностей особливе місце належить публічному безпеці та порядку, від рівня забезпечення яких значною мірою залежить реалізація громадянами своїх прав і свобод. Відтак забезпечення та підтримання публічної безпеки та порядку – одне з головних завдань держави, яка використовує для його реалізації комплекс різноманітних засобів, в тому числі й конституційно-правових.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

Модуль I. Загальнотеоретичні аспекти забезпечення публічної безпеки та правопорядку.

Модуль II. Прикладні аспекти забезпечення публічної безпеки та правопорядку.

Мета та завдання навчальної дисципліни.

Метою навчальної дисципліни «Конституційно-правові засоби забезпечення публічної безпеки та правопорядку» є формування у здобувачів вищої освіти компетентностей, що сприяють абстрактному та логічному мисленню, здатності формулювати власні думки, самокритичності, вмінню працювати з джерелами та фактичним матеріалом, грамотно й точно формулювати та висловлювати свої міркування щодо конституційно-правових засобів забезпечення публічної безпеки та правопорядку, належним чином їх обґрунтовувати, брати

участь у аргументованій дискусії з викладачами та іншими здобувачами вищої освіти.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни, які мають вирішуватися вивченням даної дисципліни, є вивчити історичний, соціальний, економічний, технологічний і культурний контексти розвитку правоохоронної діяльності, знати та розуміти сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи, використовувати методи та засоби забезпечення публічної (громадської) безпеки та порядку, протидії злочинності, дотримуватися прав і свобод людини і громадянина, здійснювати заходи щодо попередження та припинення нелегальної (незаконної) міграції та інших загроз національній безпеці держави.

В результаті вивчення навчальної дисципліни очікується, що здобувачі здобудуть:

Інтегральну компетентність (ІК): Здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері правоохоронної діяльності.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності

ЗК3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово

ЗК4. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології

ЗК5. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями

ЗК6. Усвідомлення рівних можливостей та тендерних проблем

ЗК8. Здатність приймати обґрунтовані рішення

ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні

ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя

Спеціальні (професійні, предметні) компетентності (СК):

СК1. Усвідомлення функцій держави у сфері правоохоронної діяльності, способів та механізмів реалізації цих функцій

СК2. Здатність здійснювати нагляд (контроль) за додержанням вимог законодавства у сфері правоохоронної діяльності

СК3. Здатність до критичного мислення та системного аналізу правових явищ

СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати правову інформацію з різних джерел

СК5. Здатність визначати придатні для юридичного аналізу факти, систематизувати одержані результати, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, формулювати аргументовані висновки та рекомендації

СК6. Здатність у межах своєї компетенції забезпечувати законність та правопорядок, безпеку особи та суспільства, протидіяти нелегальній (незаконній) міграції, тероризму та торгівлі людьми, незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів

СК7. Здатність у межах своєї компетенції ефективно забезпечувати публічну (громадську) безпеку та порядок, у тому числі під час масових правопорушень, запобігати та протидіяти домашньому насильству

СК8. Здатність ефективно застосовувати сучасну техніку та інформаційні технології, використовувати технічні засоби, спеціалізовані інформаційно-пошукові системи, бази та банки даних, а також відповідне програмне забезпечення для захисту

прав і свобод людини, власності, суспільних відносин від протиправних посягань

СК10. Здатність до аналізу та оцінки причин, умов та факторів, що впливають на вчинення кримінальних та адміністративних правопорушень

СК11. Здатність визначати особу правопорушника, аналізувати кількісні та якісні показники злочинності

СК12. Здатність забезпечувати відповідно до посадових обов'язків охорону об'єктів державної власності, державну охорону органів державної влади України та безпеку взятих під захист осіб, охорону фізичних осіб та об'єктів приватної і комунальної власності

СК14. Здатність правомірно застосовувати засоби фізичного впливу, спеціальні засоби та вогнепальну зброю, тактичні прийоми з дотриманням стандартів особистої безпеки, а також надавати невідкладну, зокрема домедичну і медичну, допомогу

СК15. Здатність здійснювати контроль за дотриманням фізичними та юридичними особами спеціальних правил та порядку зберігання і використання зброї, спеціальних засобів індивідуального захисту та активної оборони, боєприпасів, вибухових речовин і матеріалів, інших предметів, матеріалів і речовин, на які поширюється дозвільна система

СК16. Здатність забезпечувати кібербезпеку, економічну та інформаційну безпеку держави, об'єктів критичної інфраструктури

СК17. Здатність забезпечувати охорону державної таємниці та працювати з носіями інформації з обмеженим доступом

СК18. Здатність вживати заходів з метою запобігання, виявлення та припинення кримінальних та адміністративних правопорушень, усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб і публічній безпеці, що виникли внаслідок учинення правопорушення

СК19. Здатність здійснювати взаємодію з іншими суб'єктами сектору безпеки і оборони, у тому числі при усуненні потенційних та реальних загроз державному суверенітету та територіальній цілісності держави.

ЗМІСТ

Вступ

Програма навчальної дисципліни

Методичні вказівки для організації самостійної роботи.

Змістовий модуль I. Загальнотеоретичні аспекти забезпечення публічної безпеки та правопорядку

Тема 1. Загальна характеристика конституційно-правових засобів забезпечення публічної безпеки та правопорядку

Тема 2. Конституційні межі національної системи забезпечення публічної безпеки та правопорядку

Тема 3. Конституційні засади обмеження прав людини

Змістовий модуль II. Прикладні аспекти забезпечення публічної безпеки та правопорядку

Тема 4. Органи Національної поліції України в механізмі забезпечення публічної безпеки та правопорядку

Тема 5. Конституційно-правові засоби забезпечення публічної безпеки та правопорядку під час проведення масових заходів і введення надзвичайного стану

Тема 6. Конституційно-правові засоби забезпечення публічної безпеки та правопорядку під час воєнного стану.

Тема 7. Взаємодія Національної гвардії України та Національної поліції України щодо забезпечення публічної безпеки та правопорядку.

Тема 8. Механізм конституціоналізації публічної безпеки та правопорядку.

Загальні вказівки для організації самостійної роботи.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль I. Загальнотеоретичні аспекти забезпечення публічної безпеки та правопорядку

Тема 1. Загальна характеристика конституційно-правових засобів забезпечення публічної безпеки та правопорядку.

Поняття публічної безпеки та правопорядку. Зміст публічної безпеки правопорядку. Конституційні принципи забезпечення публічної безпеки та правопорядку. Концептуальні підходи щодо забезпечення публічної безпеки та правопорядку на основі іноземного досвіду. Норми Конституції України щодо прав і свобод людини та їх гарантій. Концептуальні підходи щодо забезпечення публічної безпеки та правопорядку на основі іноземного досвіду. Загальноприйняті визначальні цілі, які ставлять перед собою розвинуті держави щодо забезпечення публічної безпеки та правопорядку. Публічна безпека й правопорядок у контексті Закону України «Про Національну поліцію».

Тема 2. Конституційні межі національної системи забезпечення публічної безпеки та правопорядку.

Статус та роль органів, що беруть участь у забезпеченні публічної безпеки й правопорядку в ієрархії та структурі державної влади. Конституційні підстави для диференціації органів правопорядку та правоохоронних органів. Система органів правопорядку в механізмі забезпечення публічної безпеки та правопорядку. Розмежування понять «правоохоронні органи» та «органи правопорядку». Способи забезпечення місцевими державними адміністраціями на відповідній території законності й правопорядку (за ст. 119 Конституції України). Конституційний статус та роль в ієрархії та структурі державної влади органів, що беруть участь у забезпеченні публічної безпеки й правопорядку в ієрархії та структурі державної влади.

Тема 3. Конституційні засади обмеження прав людини.

Поняття обмеження прав людини. Види прав, що можуть бути обмежені. Конституційні межі обмежень прав людини. Обмеження прав людини в умовах надзвичайних ситуацій. Конституційні рамки обмеження прав людини у Французькій Республіці. Види конституційних прав, що можуть бути обмежені (із посиланням на відповідні норми міжнародного й конституційного права). Заходи, пов'язані з обмеженням прав людини можуть вводити згідно із Законом України «Про правовий режим воєнного стану». Людська гідність як критерій можливих обмежень прав людини та фундамент усіх інших конституційних прав, мірило визначення їхньої сутності.

Модуль II. Прикладні аспекти забезпечення публічної безпеки та правопорядку.

Тема 4. Органи Національної поліції України в механізмі забезпечення публічної безпеки та правопорядку.

Правове регулювання діяльності поліції щодо забезпечення публічної безпеки та порядку. Нормативно-правове регулювання взаємодії територіальних підрозділів Національної поліції та органів місцевого самоврядування у сфері забезпечення публічної безпеки та порядку. Правові форми взаємодії органів Національної поліції з громадськістю у забезпеченні громадського порядку та безпеки. Порівняльний аналіз Європейської або «слабкої» моделі муніципальної поліції та Американської або «сильної» моделі. Основні способи взаємодії територіальних підрозділів Національної поліції та органів місцевого самоврядування у сфері забезпечення публічної безпеки та порядку. Правові, організаційні та фінансові засади щодо участі населення в гарантуванні публічної безпеки й державного кордону за Законом України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону». Взаємодія правоохоронних органів та органів місцевого самоврядування».

Тема 5. Конституційно-правові засоби забезпечення публічної безпеки та правопорядку під час проведення масових заходів і введення надзвичайного стану.

Поняття та класифікація масових заходів. Види, напрямки та етапи забезпечення Національною поліцією України публічної безпеки і порядку під час проведення масових. Особливості взаємодії Національної поліції України з іншими суб'єктами забезпечення публічної безпеки і порядку під час проведення масових заходів. Порядок і підстави введення правового режиму надзвичайного стану. Функції органів Національної поліції щодо забезпечення публічної безпеки та порядку під час надзвичайних ситуацій.

Загроза безпеці внаслідок виникнення особливо тяжких надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру (стихійного лиха, катастроф, особливо великих пожеж, застосування засобів ураження), що створюють загрозу життю і здоров'ю значних верств населення. Здійснення масових терористичних актів, що супроводжуються загибеллю людей чи руйнуванням особливо важливих об'єктів життєзабезпечення. Виникнення міжнаціональних і міжконфесійних конфліктів. Блокування або захоплення окремих особливо важливих об'єктів або місцевостей, що загрожує безпеці громадян і порушує нормальну діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Встановлення особливого режиму в'їзду і виїзду, а також обмеження свободи пересування територією, де вводиться надзвичайний стан. Заборона проведення масових заходів, крім тих, заборона на проведення яких устанавлюється судом. Примусове відчуження або вилучення майна у юридичних і фізичних осіб.

Тема 6. Конституційно-правові засоби забезпечення публічної безпеки та правопорядку під час воєнного стану.

Правове регулювання введення воєнного стану в Україні. Права і свободи громадян в умовах воєнного стану в Україні. Діяльність органів Національної поліції та інших правоохоронних органів щодо забезпечення публічної безпеки й порядку в умовах

воєнного стану. Особливості несення служби поліцейськими під час забезпечення режиму воєнного стану. Напрями міжнародного співробітництва органів Національної поліції в умовах правового режиму воєнного стану. Правове регулювання участі громадськості у підтриманні публічної безпеки й порядку в умовах воєнного стану. Судовий захист прав громадян у період воєнного стану. Безпекові фактори в умовах війни. Правове регулювання функціонування судів в умовах воєнного стану. Правове регулювання підготовки добровольчих формувань територіальних громад до виконання завдань територіальної оборони. Роль громадян у забезпеченні публічної безпеки і порядку в умовах воєнного стану.

Тема 7. Взаємодія Національної гвардії України та Національної поліції України щодо забезпечення публічної безпеки та правопорядку.

Правове регулювання діяльності Національної гвардії України. Особливості взаємодії Національної гвардії України та Національної поліції України у сфері забезпечення публічної безпеки та порядку. Призначення військових частин і підрозділів з охорони громадського порядку Національної гвардії України. Затримання, доставляння та/або передавання поліцейським, адміністрації об'єктів, що охороняються Національною гвардією України, осіб, які порушили встановлений перепускний режим або вчинили напад на об'єкт, що охороняється Національною гвардією України. Затримання, доставляння та передавання уповноваженим державним органам озброєних осіб під час здійснення антитерористичних операцій. Затримувати осіб, які підозрюються у вчиненні кримінальних правопорушень, та осіб, які вчинили втечу з місць позбавлення волі. Огляд транспортних засобів і вантажів під час виконання Національною гвардією покладених на неї завдань в районі проведення антитерористичної операції або спеціальної операції, а також на контрольно-пропускних пунктах об'єктів, що охороняються Національною гвардією. Застосування заходів фізичного впливу,

а також зберігання, носіння і застосування спеціальних засобів та зброї.

Тема 8. Механізм конституціоналізації публічної безпеки та правопорядку.

Поняття механізму конституціоналізації правового порядку. Складові механізму конституціоналізації правового порядку. Чинники конституціоналізації правового порядку. Основні гарантії конституціоналізації правового порядку. Нормативна складова конституціоналізації правового порядку в широкому та вузькому сенсі. Національна система позитивного права, що закріплює всю систему суспільних відносин, які перебувають під юридичним захистом держави. Значення принципу конституціоналізації правового порядку. Поняття та критерії ефективності конституціоналізації правового порядку. Забезпечення ефективної конституціоналізації правового порядку в контексті реалізації конституції. Основна форма конституціоналізації як повноцінне втілення конституційних положень у зміст усіх елементів правової системи. Конституційність норм права і всіх елементів правової системи як результат конституціоналізації. Призначення і роль конституційного судового контролю.

Забезпечення конституціоналізації правового порядку в Україні на сучасному етапі. Правова стратегія як інструмент конституціоналізації правового порядку. Права людини як основа конституціоналізації правового порядку. Гармонізація законодавства України та права Європейського Союзу як напрям удосконалення національного правового порядку.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Модуль I. Загальнотеоретичні аспекти забезпечення публічної безпеки та правопорядку

Тема 1. Загальнотеоретичні аспекти забезпечення публічної безпеки та правопорядку.

Розглядаючи загальнотеоретичні аспекти забезпечення публічної безпеки та правопорядку, необхідно визначити поняття публічної безпеки та правопорядку.

Зверніть увагу на поняття що в статті 3 Конституції України використовується поняття «безпека громадянина», ст. 16, 36 і 92 містять поняття «громадська безпека», а в ст. 18, 37, 106 зазначається про «національну безпеку України». Поняття «громадська безпека і порядок» також вживаються у Законі «Про національну гвардію України». У той же час, у Законі України «Про Національну поліцію» вживається термін «публічна безпека», визначення якого у Законі відсутнє.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Який зміст поняття публічної безпеки та правопорядку?
2. Які є конституційні принципи забезпечення публічної безпеки та правопорядку?
3. У чому полягають концептуальні підходи щодо забезпечення публічної безпеки та правопорядку на основі іноземного досвіду?
4. Яке співвідношення понять «громадська безпека» та «громадський порядок»?
5. Які основні вимоги, які висуваються до системи гарантування публічної безпеки?
6. Що можна зарахувати до переліку елементів публічної безпеки?
7. Який зміст, система суб'єктів гарантування, завдання та принципи діяльності публічної безпеки?

8. Вкажіть, які загрози створюють небезпеку для публічної безпеки?

9. Які є засоби гарантування публічної безпеки?

Термінологічне завдання:

безпека і порядок, публічна безпека і правопорядок, принцип верховенства права; принцип дотримання прав і свобод людини; принцип законності; принцип відкритості та прозорості; принцип політичної нейтральності; принцип взаємодії з населенням на засадах партнерства; принцип безперервності.

Практичні завдання:

1. Письмово сформулюйте коментар до ст. 3 Конституції України щодо прав і свобод людини та їх гарантій.

2. Письмово розкрийте зміст поняття «правовий порядок», беручи до уваги ст. 19 Конституції України.

3. Користуючись рекомендованою літературою, опишіть загальноприйняті визначальні цілі, які ставлять перед собою розвинуті держави щодо забезпечення публічної безпеки та правопорядку.

4. Підготуйте есе на тему: «Публічна безпека й правопорядок у контексті Закону України «Про Національну поліцію».

Спеціальна література й нормативний матеріал:

1. Гришук О. В. Філософія конституційних цінностей: монографія. Київ: «Компанія ВАІТЕ». 2019. 416 с.

2. Єсімов С.С. Реалізація конституційного оформлення правопорядку в умовах наявності конституційних ризиків. Соціально-правові студії. 2019. Випуск 3. С. 52–57.

3. Закон України «Про Національну поліцію» : наук.-практ. комент. / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. В. В. Сокурєнка ; [О. І. Безпалова, К. Ю. Мельник, О. О. Юхно та ін. ; передм. В. В. Сокурєнка]. Харків, 2016. 408 с.

4. Кавун С. М. Форми і методи забезпечення Національною поліцією України публічної безпеки і порядку під час проведення масових заходів. Право.ua. -2017. № 2. С. 98-104.

5. Кікінчук В. Ю. Особливості взаємодії Національної поліції України з іншими суб'єктами забезпечення публічної безпеки і порядку під час проведення масових заходів. Європейські перспективи. 2018. № 2. С. 24-30.

6. Конституція України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141.

7. Конституційне право України: підруч. / за ред. В.Ф. Погорілка. – Київ: Наукова думка. 1999. С. 596.

8. Конституційне право : підручник / Ю. Г. Барабаш, О. М. Бориславська, В. М. Венгер ; ОБСЄ. - Київ : ВАІТЕ, 2021. 528 с.

9. Конституційне право: підручник / за загальною редакцією М.І. Козюбри./ Ю.Г. Барабаш, О.М. Бориславська, В.М. Венгер, М.І. Козюбра, А.А. Мелешевич. - К.: Ваіте, 2021. 528 с

10. Конституційне право України : підручник / за заг. ред. Т. М. Слінько ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. - Харків : Право, 2021. 592 с.

11. Поличко Т. В. Верховенство конституційних норм у національній системі права : порівняльно-аналітичне дослідження : дис. ... канд.. юрид. наук: 12.00.02 ; Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет». Ужгород, 2020. 209 с.

12. Про Конституційний Суд України : Закон України від 13 липня 2017 р. № 2136-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 35, ст. 376.

13. Савчин М. В. Порівняльне конституційне право: навчальний посібник. Київ : Юрінком Інтер, 2019. 328 с.

14. The police maintain public order and security. URL: <https://intermin.fi/en/police/public-order-and-security12>.

15. Bezzubov D. O. Administrative Doctrine of Increasing the Public Security Level in Countries of the European Community. Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. 2016. № 4. С. 7-10.

16. Kalievska M. A. Definition of the public security and orderliness ensuring mechanism in Ukraine. Public management. 2018. № 1. С. 155-163.

17. Nowak B. Historical and political-legal aspects of polish police activity as a part of the public security system. Політичне життя. 2018. № 4. С. 31-36.

Тема 2. Конституційні межі національної системи забезпечення публічної безпеки та правопорядку.

Під час вивчення теми необхідно з'ясувати статус та роль органів, що беруть участь у забезпеченні публічної безпеки й правопорядку в ієрархії та структурі державної влади.

Система забезпечення правопорядку є сукупністю норм, принципів, практики їх застосування та суб'єктів, що реалізують відповідні повноваження з метою гарантування неухильного дотримання приписів права та забезпечення прав людини у демократичному суспільстві.

Необхідно розглянути приписи Конституції України стосовно правоохоронних органів, прокуратури та органів правопорядку контекстуально встановлюють загальні структурні засади функціонування національної системи органів правопорядку.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Який статус та роль органів, що беруть участь у забезпеченні публічної безпеки й правопорядку в ієрархії та структурі державної влади?

2. Які конституційні підстави для диференціації органів правопорядку та правоохоронних органів?

3. Що являє собою система органів правопорядку в механізмі забезпечення публічної безпеки та правопорядку?

4. Яку роль відіграють державні органи у забезпеченні публічної безпеки й правопорядку?

5. З яких елементів складається система органів правопорядку в механізмі забезпечення публічної безпеки та правопорядку?

6. Яким чином здійснюється реалізація органами прокуратури правоохоронної функції держави в механізмі забезпечення публічної безпеки й правопорядку?

7. Яке місце займають судові органи в механізмі забезпечення публічної безпеки й правопорядку?

8. Які наявні міжнародні стандарти забезпечення публічної безпеки й правопорядку?

Термінологічне завдання:

система забезпечення правопорядку, органи правопорядку, правоохоронні органи, Національна гвардія; Державна прикордонна служба; Національна поліція; Державне бюро розслідувань; Служба безпеки України; Управління державної охорони; Національне антикорупційне бюро; Бюро економічної безпеки України; органи і установи виконання покарань та слідчі ізолятори; підрозділи податкової міліції та підрозділи, які ведуть боротьбу з контрабандою в системі органів доходів і зборів.

Практичні завдання:

1. Користуючись рекомендованою літературою, письмово здійсніть розмежування понять «правоохоронні органи» та «органи правопорядку».

2. Розкрийте способи забезпечення місцевими державними адміністраціями на відповідній території законності й правопорядку (за ст. 119 Конституції України).

3. Письмово опишіть напрямки забезпечення правопорядку органами публічної влади.

4. Підготувати есе на тему: «Конституційний статус та роль в ієрархії та структурі державної влади органів, що беруть участь у забезпеченні правопорядку».

Спеціальна література й нормативний матеріал:

1. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ. Загальна частина: навчальний посібник / В.В. Серета, М.П. Гурковський, Ю.С. Назар та ін.; заг.ред. В.В. Серети. Львів: ЛьвДУВС, 2015. 512 с.
2. Закон України «Про Національну поліцію» : наук.-практ. комент. / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. В. В. Сокурєнка ; [О. І. Безпалова, К. Ю. Мельник, О. О. Юхно та ін. ; передм. В. В. Сокурєнка]. Харків, 2016. 408 с.
3. Конституція України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141.
4. Конституційне право України: підруч. / за ред. В.Ф. Погорілка. – Київ: Наукова думка. 1999. С. 596.
5. Конституційне право : підручник / Ю. Г. Барабаш, О. М. Бориславська, В. М. Венгер ; ОБСЄ. Київ : ВАІТЕ, 2021. 528 с.
6. Конституційне право: підручник / за загальною редакцією М.І. Козюбри./ Ю.Г. Барабаш, О.М. Бориславська, В.М. Венгер, М.І. Козюбра, А.А. Мелешевич. К.: Ваіте, 2021. 528 с
7. Конституційне право України : підручник / за заг. ред. Т. М. Слінько ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2021. 592 с.
8. Косюта М. Роль і місце прокуратури України в системі поділу влади. Науковий часопис Національної академії прокуратури України. 2017. № 4(16). С. 101–113.
9. Крусян А. Конституційний правопорядок у системі сучасного українського конституціоналізму. Юридичний вісник. 2009. № 1. С. 16 – 21.
10. Лапкін А. Прокуратура в системі судової влади. Право України. 2015. № 9. С. 164-171.
11. Онищук І. І. Техніка юридичного письма в нормативно-правових актах: монографія. 2-ге вид., стер. Харків: Право, 2019. 226 с.
12. Панова О. О., Карась О. В. Особливості компетенції та повноважень органів Національної поліції у сфері забезпечення публічної безпеки. Електронне наукове фахове видання

«Порівняльно-аналітичне право». 2016. № 5. С. 213–215. URL: http://pap.in.ua/5_2016/64.pdf

13. Савчин М. В. Порівняльне конституційне право: навчальний посібник. Київ : Юрінком Інтер, 2019. 328 с.

14. Шапошник А.С., Шлапко Т.В. Визначення місця прокуратури в системі органів державної влади. Правова позиція. 2020. №3. С. 71-75.

15. The police maintain public order and security. URL: <https://intermin.fi/en/police/public-order-and-security12>.

16. Bezzubov D. O. Administrative Doctrine of Increasing the Public Security Level in Countries of the European Community. Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. 2016. № 4. С. 7-10.

17. Kalievska M. A. Definition of the public security and orderliness ensuring mechanism in Ukraine. Public management. 2018. № 1. С. 155-163.

18. Nowak B. Historical and political-legal aspects of polish police activity as a part of the public security system. Політичне життя. 2018. № 4. С. 31-36.

Тема 3. Конституційні засади обмеження прав людини

Під час вивчення теми необхідно визначити поняття обмеження прав людини. Зауважте, що права людини становлять фундаментальний зміст ліберальної концепції відносин людини й держави, вони визначають мету діяльності держави та окреслюють межі державної влади. Обмеження прав людини є демократичною потребою, тому ліберально-індивідуалістичну ідею необмеженої свободи є неприйнятною. Конституційні засади обмеження прав людини – це визначені конституцією принципи, підстави, умови, засоби, способи, форми обмежень прав людини, мета яких забезпечити потрібний баланс особистих (індивідуальних) та суспільних (публічних) інтересів.

Термінологічне завдання:

людська гідність, обмеження прав і свобод людини і громадянина, допустимість обмеження прав людини, особливі правові стани (воєнний або надзвичайний), легітимна мета, суспільна необхідність, заборона обмежень, визначення строку дії обмежень, права і свободи, що не підлягають обмеженню, трудова повинність, примусове відчуження майна, що перебуває у приватній або комунальній власності, запровадження комендантської години; особливий режим в'їзду й виїзду, обмеження свободи пересування громадян, іноземців та осіб без громадянства, а також руху транспортних засобів; заборона проведення мирних зборів, мітингів, походів і демонстрацій, інших масових заходів, заборона зміни місця проживання для осіб, які перебувають на військовому обліку.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Дайте визначення поняття «обмеження прав людини».
2. Які види прав можуть бути обмежені?
3. Що таке конституційні межі обмежень прав людини?
4. Схарактеризуйте процес обмеження прав людини в умовах надзвичайних ситуацій.
5. Які конституційні рамки обмеження прав людини у Французькій Республіці?
6. Розкрийте концептуальні основи обмеження прав людини.
7. Які є основоположні засади обмеження прав людини в умовах воєнного стану?
8. У чому полягає заборона втручатися у сферу дії окремих прав (абсолютні права)?

Практичні завдання:

1. Складіть таблицю із видами конституційних прав, що можуть бути обмежені (із посиланням на відповідні норми міжнародного й конституційного права).
2. Які заходи, пов'язані з обмеженням прав людини можуть вводити згідно із Законом України «Про правовий режим воєнного стану»?

3. Проаналізуйте абзац 5 підпункту 2.3 пункту 2 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 22 травня 2018 року № 5-р/2018, де зазначено, що останнім часом дедалі частіше як критерій можливих обмежень прав людини використовується людська гідність, яка є фундаментом усіх інших конституційних прав, мірилом визначення їхньої сутності та критерієм допустимості можливих обмежень таких прав.

4. Користуючись рекомендованою літературою, схарактеризуйте обмеження прав і свобод людини й громадянина згідно з принципом пропорційності.

5. Підготуйте есе на тему: «Концепція меж обмеження прав людини в німецькому правознавстві».

Спеціальна література й нормативний матеріал:

1. Гришук О. В. Філософія конституційних цінностей: монографія. Київ: «Компанія ВАІТЕ». 2019. 416 с.

2. Єсімов С.С. Реалізація конституційного оформлення правопорядку в умовах наявності конституційних ризиків. Соціально-правові студії. 2019. Випуск 3. С. 52–57.

3. Закон України «Про Національну поліцію» : наук.-практ. комент. / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. В. В. Сокурєнка ; [О. І. Безпалова, К. Ю. Мельник, О. О. Юхно та ін. ; передм. В. В. Сокурєнка]. Харків, 2016. 408 с.

4. Конституція України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141.

5. Конституційне право України: підруч. / за ред. В.Ф. Погорілка. – Київ: Наукова думка. 1999. С. 596.

6. Конституційне право : підручник / Ю. Г. Барабаш, О. М. Бориславська, В. М. Венгер ; ОБСЄ. - Київ : ВАІТЕ, 2021. 528 с.

7. Конституційне право: підручник / за загальною редакцією М.І. Козюбри./ Ю.Г. Барабаш, О.М. Бориславська, В.М. Венгер, М.І. Козюбра, А.А. Мелешевич. - К.: Ваіте, 2021. 528 с

8. Конституційне право України : підручник / за заг. ред. Т. М. Слінько ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. - Харків : Право, 2021. 592 с.

9. Онищук І. І. Конституційний контроль Верховного суду США як форма судової правотворчості. Конституційна юстиція : виклики сьогодення та шляхи вирішення: зб. тез доповідей за результ. Нац. Форуму (Київ, 17 червня 2021) / За заг. ред. ГС «Світовий конгрес українських юристів». Київ: Видавництво Ліра-Л, 2021. С. 131–135.

10. Онищук І. І. Конституційні рамки обмеження прав людини у Французькій Республіці. «Юридична техніка у правотворчості та правозастосуванні»: матер. Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Івано-Франківськ, 10 грудня 2021 р.) / за заг. ред. І. Д. Шутака. Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ Університету Короля Данила. 2021. С. 96–107

11. Онищук І. І. Правовий моніторинг: проблеми методології, теорії та практики: монографія. Івано-Франківськ – Дрогобич: Коло, 2017. 512 с.

12. Поличко Т. В. Верховенство конституційних норм у національній системі права : порівняльно-аналітичне дослідження : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02 ; Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет». Ужгород, 2020. 209 с.

13. Про Конституційний Суд України : Закон України від 13 липня 2017 р. № 2136-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 35, ст. 376.

14. Савчин М. В. Порівняльне конституційне право: навчальний посібник. Київ : Юрінком Інтер, 2019. 328 с.

Тема 4. Органи Національної поліції України в механізмі забезпечення публічної безпеки та правопорядку.

Розгляньте правове регулювання забезпечення публічної безпеки та порядку в Україні: Конституція України, Кримінальний і Кримінальний процесуальний кодекси України, Кодекс України про адміністративні правопорушення, Закони

України «Про національну безпеку України», «Про Національну поліцію», «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», «Про оперативно-розшукову діяльність», «Про особливості забезпечення громадського порядку та громадської безпеки у зв'язку із підготовкою та проведенням футбольних матчів», «Про адміністративний нагляд за особами, звільненими з місць позбавлення волі», «Про дорожній рух», іншими законами, міжнародно-правовими угодами, ратифіковані Верховною

В процесі підготовки схарактеризуйте правові форми взаємодії органів Національної поліції з громадськістю у забезпеченні громадського порядку та безпеки.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Схарактеризуйте правове регулювання діяльності поліції щодо забезпечення публічної безпеки та порядку.

2. Нормативно-правове регулювання взаємодії територіальних підрозділів Національної поліції та органів місцевого самоврядування у сфері забезпечення публічної безпеки та порядку?

3. Які є правові форми взаємодії органів Національної поліції з громадськістю у забезпеченні громадського порядку та безпеки.

4. Яка сутність конституційно-правових аспектів забезпечення дотримання конституційних прав і свобод людини і громадянина у професійній діяльності Національної поліції України?

5. Що таке необхідність та легітимна мета обмеження реалізації конституційних прав і свобод людини і громадянина з метою забезпечення виконання завдань поліції?

6. Яке значення має повага до гідності та заборона будь-яких форм катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження чи покарання в діяльності поліції?

7. Як є напрями вдосконалення діяльності Національної поліції у сфері забезпечення дотримання конституційних прав і свобод людини і громадянина в Україні?

8. Які є міжнародно-правові вимоги діяльності поліції щодо забезпечення дотримання конституційних прав і свобод людини і громадянина в Україні?

Термінологічне завдання:

правове регулювання діяльності поліції щодо забезпечення публічної безпеки та порядку, територіальні підрозділи Національної поліції, органи місцевого самоврядування, забезпечення публічної безпеки та порядку, правові форми взаємодії органів Національної поліції з громадськістю, надання допомоги органам Національної поліції в гарантуванні публічної безпеки, запобіганні правопорушенням і злочинам, інформування органів поліції про вчинені злочини або ті, що готуються, місця концентрації злочинних угруповань; сприяння поліції у виявленні та розкритті злочинів, розшуку осіб, які їх вчинили, захисті інтересів держави, підприємств, установ, організацій, громадян від злочинних посягань; участь у заходах безпеки дорожнього руху, проведення консультацій із громадськістю з питань нормативно-правового регулювання гарантування публічної безпеки і порядку; безпосередня участь громадських формувань в охороні публічного порядку.

Практичні завдання:

1. Здійсніть порівняльний аналіз Європейської або «слабкої» моделі муніципальної поліції та Американської або «сильної» моделі.

2. Визначіть основні способи взаємодії територіальних підрозділів Національної поліції та органів місцевого самоврядування у сфері забезпечення публічної безпеки та порядку.

3. Схарактеризуйте правові, організаційні та фінансові засади щодо участі населення в гарантуванні публічної безпеки й державного кордону за Законом України «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону».

4. Підготуйте презентацію на тему: «Взаємодія правоохоронних органів та органів місцевого самоврядування».

Спеціальна література й нормативний матеріал:

1. Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях: Навчальний посібник. К.: Видавництво «Центр учбової літератури», 2016. 196 с.

2. Алгоритм дій працівника патрульної поліції на місці події: методичні рекомендації / Д.С. Афонін. Одеса: ОДУВС, 2016. 48 с.

3. Єсімов С.С. Реалізація конституційного оформлення правопорядку в умовах наявності конституційних ризиків. Соціально-правові студії. 2019. Випуск 3. С. 52–57.

4. Забезпечення публічної безпеки і порядку в умовах воєнного стану: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Кропивницький, 1 липня 2022 року). Донецький державний університет внутрішніх справ. Кропивницький, 2022. 398 с.

5. Закон України «Про Національну поліцію» : наук.-практ. комент. / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. В. В. Сокурєнка ; [О. І. Безпалова, К. Ю. Мельник, О. О. Юхно та ін. ; передм. В. В. Сокурєнка]. Харків, 2016. 408 с.

6. Кавун С. М. Форми і методи забезпечення Національною поліцією України публічної безпеки і порядку під час проведення масових заходів. Право.ua. -2017. № 2. С. 98-104.

7. Кікінчук В. Ю. Особливості взаємодії Національної поліції України з іншими суб'єктами забезпечення публічної безпеки і порядку під час проведення масових заходів. Європейські перспективи. 2018. № 2. С. 24-30.

8. Конституція України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141.

9. Конституційне право України: підруч. / за ред. В.Ф. Погорілка. – Київ: Наукова думка. 1999. С. 596.

10. Конституційне право : підручник / Ю. Г. Барабаш, О. М. Бориславська, В. М. Венгер ; ОБСЄ. - Київ : ВАІТЕ, 2021. 528 с.

11. Ульянов О. І. Запровадження скандинавської моделі забезпечення публічної безпеки та порядку під час проведення

масових заходів у діяльності Національної поліції України
Українська поліцейстика: теорія, законодавство, практика. 2021.
№ 1. С. 123-131.

12. The police maintain public order and security. URL:
<https://intermin.fi/en/police/public-order-and-security12>.

13. Kalievskaia M. A. Definition of the public security and
orderliness ensuring mechanism in Ukraine. Public management.
2018. № 1. С. 155-163.

Тема 5. Конституційно-правові засоби забезпечення публічної безпеки та правопорядку під час проведення масових заходів і введення надзвичайного стану.

Аналізуючи літературу до теми, розкрийте важливість публічної безпеки і порядку під час проведення масових заходів та її сучасний стан. Опишіть критерії видів забезпечення Національною поліцією України публічної безпеки і порядку під час проведення масових заходів.

Зверніть увагу на основні напрямки діяльності органів поліції із забезпечення публічної безпеки, зокрема на: забезпечення особистої безпеки громадян; охорону публічного порядку і забезпечення публічної безпеки; захист власності від протиправних посягань; запобігання і припинення злочинів і адміністративних правопорушень; розкриття злочинів, в справах яких провадження попереднього слідства не обов'язкове тощо.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Дайте визначення поняття та класифікуйте масові заходи.

2. Які є види, напрямки та етапи забезпечення Національною поліцією України публічної безпеки і порядку під час проведення масових?

3. У чому полягають особливості взаємодії Національної поліції України з іншими суб'єктами забезпечення публічної безпеки і порядку під час проведення масових заходів?

4. Який порядок і підстави введення правового режиму надзвичайного стану?

5. Які функції органів Національної поліції щодо забезпечення публічної безпеки та порядку під час надзвичайних ситуацій?

6. Схарактеризуйте правове регулювання діяльності поліції щодо охорони публічного порядку під час проведення масових заходів.

7. Розкрийте поняття та види масових заходів і здійсніть їх загальну характеристику.

8. Завдання патрульної служби щодо забезпечення охорони публічного порядку та громадської безпеки при проведенні спортивних масових заходів.

9. Які обов'язки патрульної служби під час підготовки та проведення спортивних масових заходів?

10. Які особливості діяльності органів Національної поліції в умовах запровадження правового режиму надзвичайного стану?

Термінологічне завдання:

масові заходи, політичні заходи, мітинги, демонстрації, походи, маніфестації, акції, пікети, страйки, громадські заходи, зібрання, громадські читання, симпозіуми, колоквиуми, конференції, культурно-видовищні заходи, забезпечення особистої безпеки громадян; охорона публічного порядку, забезпечення публічної безпеки, захист власності від протиправних посягань, запобігання і припинення злочинів і адміністративних правопорушень.

Теми презентацій, рефератів, доповідей, повідомлень, есе:

1. Загроза безпеці внаслідок виникнення особливо тяжких надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру (стихійного лиха, катастроф, особливо великих пожеж, застосування засобів ураження), що створюють загрозу життю і здоров'ю значних верств населення.

2. Здійснення масових терористичних актів, що супроводжуються загибеллю людей чи руйнуванням особливо важливих об'єктів життєзабезпечення.

3. Виникнення міжнаціональних і міжконфесійних конфліктів.

4. Блокування або захоплення окремих особливо важливих об'єктів або місцевостей, що загрожує безпеці громадян і порушує нормальну діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

5. Встановлення особливого режиму в'їзду і виїзду, а також обмеження свободи пересування територією, де вводиться надзвичайний стан.

6. Заборона проведення масових заходів, крім тих, заборона на проведення яких устанавлюється судом.

7. Примусове відчуження або вилучення майна у юридичних і фізичних осіб.

Спеціальна література й нормативний матеріал:

1. Про Національну гвардію України: Закон України від 13.03.2014 р. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 29.

2. Лавніченко О. В. Робота командира військової частини щодо організації виконання завдання: навч. посіб / О. В. Лавніченко, О.В. Житніков. Х.: Академія ВВ МВС України, 2013. 79 с.

3. Бабков Ю.П., Колянда В.В., Кучерина С.Є. Результати ранжирування факторів, що впливають на склад та чисельність угруповань Національної гвардії України, які створюються для виконання завдань забезпечення громадської безпеки. Честь і закон. 2015. № 2. С. 35–41.

4. Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту: Постанова Кабінету Міністрів України від 09 січня 2014 р. № 11. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: [334 http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/11-2014-p](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/11-2014-p).

5. Про затвердження Плану реагування на надзвичайні ситуації державного рівня: Постанова Кабінету Міністрів

України від 16 листопада 2001 р. № 1567. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1567-2001-п>.

6. Про затвердження Положення про функціональну підсистему забезпечення охорони громадського порядку та безпеки дорожнього руху єдиної державної системи запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру: наказ МВС України від 05.03.2009 р. №118. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MVS096.html.

7. Про затвердження Порядку організації взаємодії Національної гвардії України та Національної поліції України під час забезпечення (охорони) публічної (громадської) безпеки і порядку: Наказ МВС України від 10.08.2016 р. №773. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1223-16>.

8. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 р. № 580- VIII. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

9. National Guard: always ready always there. URL: <http://www.national/guard.mil>.

10. Військово-силове забезпечення внутрішньої безпеки: з досвіду деяких зарубіжних держав. URL: http://www.eurasialaw.ru/index.php?option=com_content&view=article&Id=3606&Itemid=557.

11. The Israel Police. URL: <http://mops.gov.il/english/policingeng/police/pages/default.aspx>.

Тема 6. Конституційно-правові засоби забезпечення публічної безпеки та правопорядку під час воєнного стану.

В процесі вивчення теми розкрийте насамперед правову основу введення воєнного стану, до якої належить Конституція України (статті 64, 65, 83, 85, 92, 106, 157) , Закон України «Про правовий режим воєнного стану» , інші закони України та Указ Президента України про введення воєнного стану в Україні або в

окремих її місцевостях, затверджений Верховною Радою України; Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження типового плану запровадження та забезпечення заходів правового режиму воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях» від 22 липня 2015 року. Дайте визначення поняття «воєнний стан»

Питання для самостійного опрацювання:

1. Правове регулювання введення воєнного стану в Україні.
2. Права і свободи громадян в умовах воєнного стану в Україні.
3. Якими нормативно-правовими актами регламентована діяльність органів Національної поліції та інших правоохоронних органів щодо забезпечення публічної безпеки й порядку в умовах воєнного стану?
4. Особливості несення служби поліцейськими під час забезпечення режиму воєнного стану.
5. Які повноваження мають начальники обласних військових адміністрацій щодо підтримання публічної безпеки та порядку в умовах воєнного стану?
6. Яким чином відбувається забезпечення публічної безпеки й порядку органами та підрозділами охорони державного кордону в умовах воєнного стану?
7. Які релігійні права мають військовозобов'язані громадян України та їх забезпечення в умовах воєнного стану?
8. Як відбувається забезпечення інформаційної безпеки в умовах воєнного стану?

Термінологічне завдання:

воєнний стан, правовий режим воєнного стану, збройна агресія, загроза нападу, вторгнення або напад збройних сил іншої держави або групи держав на територію України, окупація, анексія частини території України, блокада портів, узбережжя або повітряного простору, порушення комунікацій, суб'єкти забезпечення цивільного захисту, конституційні права і

свободи людини і громадянина, які тимчасово обмежуються у зв'язку з введенням воєнного стану.

Теми презентацій, рефератів, доповідей, повідомлень, есе:

1. Напрями міжнародного співробітництва органів Національної поліції в умовах правового режиму воєнного стану.
2. Правове регулювання участі громадськості у підтриманні публічної безпеки й порядку в умовах воєнного стану.
3. Судовий захист прав громадян у період воєнного стану.
4. Безпекові фактори в умовах війни.
5. Правове регулювання функціонування судів в умовах воєнного стану.
6. Правове регулювання підготовки добровольчих формувань територіальних громад до виконання завдань територіальної оборони.
7. Роль громадян у забезпеченні публічної безпеки і порядку в умовах воєнного стану.

Спеціальна література й нормативний матеріал:

1. Андреев А. В. Адміністративно-правове регулювання підготовки кадрів для Національної поліції України у вищих навчальних закладах із специфічними умовами навчання : дис. 238 с. <https://dduvs.in.ua/>
2. Білгород-Дністровський прикордонний загін інформує про запровадження додаткових режимних обмежень у контрольованих прикордонних районах від 21 травня 2022 року. Урядовий портал. 2022. URL: <https://dpsu.gov.ua>
3. Декларація про поліцію: Резолюція № 690 (1979) Парламентської асамблеї Ради Європи. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_803#Text
4. Забезпечення публічної безпеки і порядку в умовах воєнного стану: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Кропивницький, 1 липня 2022 року). Донецький державний університет внутрішніх справ. Кропивницький, 2022. 398 с.

5. Закон України «Про державний кордон України». Відомості Верховної Ради України. 1992. № 2. Ст. 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1777-12#Text>

6. Закон України «Про Державну прикордонну службу України». Відомості Верховної Ради України. 2003. № 27. Ст. 208. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/661-15#Text>

7. Закон України «Про Національну поліцію» : наук.-практ. комент. / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. В. В. Сокурєнка ; [О. І. Безпалова, К. Ю. Мельник, О. О. Юхно та ін. ; передм. В. В. Сокурєнка]. Харків, 2016. 408 с.

8. Конституційне право : підручник / Ю. Г. Барабаш, О. М. Бориславська, В. М. Венгер ; ОБСЄ. Київ : ВАІТЕ, 2021. 528 с.

9. Конституційне право України: підруч. / за ред. В.Ф. Погорілка. – Київ: Наукова думка. 1999. С. 596.

10. Конституція України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141.

11. Постанова Кабінету Міністрів України від 27 липня 1998 р. N 1147 «Про прикордонний режим» (Із змінами). База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1147-98-%D0%BF>

12. Про внесення змін до законів України «Про Національну поліцію» та «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України» з метою оптимізації діяльності поліції, у тому числі під час дії воєнного стану: Закон України від 15.03.2022 № 2123- IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2123-20#Text>

13. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580- VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>

Тема 7. Взаємодія Національної гвардії України та Національної поліції України щодо забезпечення публічної безпеки та правопорядку.

Під час вивчення теми схарактеризуйте Національну гвардію України, як суб'єкт реалізації правоохоронної функції

держави. З'ясуйте, які завдання згідно чинним законодавством виконує Національна гвардія України та Національна поліція.

Дайте відповідь на питання, що собою представляє взаємодія Національної гвардії України та Національної поліції України? Опишіть форми координації діяльності Національної гвардії України та Національної поліції України, зокрема такі, як: проведення координаційних нарад та засідань (міжвідомчі координаційні комісії, засідання колегій тощо); проведення семінарів та поточних робочих зустрічей; проведення наукових конференцій з питань вироблення наукових підходів до питань здійснення взаємодії.

Термінологічне завдання:

Національна гвардія України, військово формування, Міністерство внутрішніх справ України, загальні права та обов'язки (повноваження) Національної гвардії України, антитерористична операція, заходи щодо затримання осіб, які підозрюються у вчиненні кримінального правопорушення, протидія масовим заворушенням, воєнні (бойові) дії, збройний конфлікт, загроза нападу на Україну.

Питання для самостійного опрацювання:

1. За допомогою яких нормативно-правових актів здійснюється правове регулювання діяльності Національної гвардії України?

2. Які є особливості взаємодії Національної гвардії України та Національної поліції України у сфері забезпечення публічної безпеки та порядку?

3. Чи може Національна поліція України затримувати осіб, які підозрюються у вчиненні кримінальних правопорушень, та осіб, які вчинили втечу з місць позбавлення волі?

4. Чим регламентований огляд транспортних засобів і вантажів під час виконання Національною гвардією покладених на неї завдань в районі проведення антитерористичної операції або спеціальної операції, а також на контрольно-пропускних пунктах об'єктів, що охороняються Національною гвардією?

5. Які норми щодо застосування заходів фізичного впливу, а також зберігання, носіння і застосування спеціальних засобів та зброї?

Теми презентацій, рефератів, доповідей, повідомлень, есе:

1. Правова основа діяльності Національної гвардії України.

2. Призначення військових частин і підрозділів з охорони громадського порядку Національної гвардії України.

3. Затримання, доставляння та/або передавання поліцейським, адміністрації об'єктів, що охороняються Національною гвардією України, осіб, які порушили встановлений перепускний режим або вчинили напад на об'єкт, що охороняється Національною гвардією України.

4. Затримання, доставляння та передавання уповноваженим державним органам озброєних осіб під час здійснення антитерористичних операцій.

Спеціальна література й нормативний матеріал:

1. Закон України «Про Національну поліцію» : наук.-практ. комент. / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. В. В. Сокурєнка ; [О. І. Безпалова, К. Ю. Мельник, О. О. Юхно та ін. ; передм. В. В. Сокурєнка]. Харків, 2016. 408 с.

2. Конституція України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141.

3. Конституційне право України: підруч. / за ред. В.Ф. Погорілка. Київ: Наукова думка. 1999. С. 596.

4. Конституційне право : підручник / Ю. Г. Барабаш, О. М. Бориславська, В. М. Венгер ; ОБСЄ. - Київ : ВАІТЕ, 2021. 528 с.

5. Конституційне право: підручник / за загальною редакцією М.І. Козюбри./ Ю.Г. Барабаш, О.М. Бориславська, В.М. Венгер, М.І. Козюбра, А.А. Мелешевич. К.: Ваіте, 2021. 528 с

6. Конституційне право України : підручник / за заг. ред. Т. М. Слінько ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. - Харків : Право, 2021. 592 с.

7. Панова О. О., Карась О. В. Особливості компетенції та повноважень органів Національної поліції у сфері забезпечення публічної безпеки. Електронне наукове фахове видання «Порівняльно-аналітичне право». 2016. № 5. С. 213–215. URL: http://pap.in.ua/5_2016/64.pdf

8. Савчин М. В. Порівняльне конституційне право: навчальний посібник. Київ : Юрінком Інтер, 2019. 328 с.

9. Єсімов С.С. Реалізація конституційного оформлення правопорядку в умовах наявності конституційних ризиків. Соціально-правові студії. 2019. Випуск 3. С. 52–57.

10. Конвенція Ради Європи про захист прав людини і основоположних свобод (з протоколами) від 04.11.1950. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text

11. Кримінальний кодекс України Кодекс України; Кодекс, Закон від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#n2840>

12. Національна гвардія України. Історія України після 24 серпня 1991 року. URL: <http://week.dp.gov.ua/osvitnia-prohrama/pislya91/natsionalna-hvardiia>

13. Про боротьбу з тероризмом: Закон України від 20.03.2003 № 638-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-15#Text>

14. Про Національну гвардію України: Закон України від 13.03.2014 № 876-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18#Text>

15. Про оборону України Закон України від 06.12.1991 № 1932-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12#Text>

16. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>

17. Про правовий режим надзвичайного стану: Закон України від 16.03.2000 № 1550-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1550-14#Text>

18. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року "Про Стратегію національної безпеки України": Указ Президента України від 14.09.2020 № 392/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text>

19. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 25 березня 2021 року "Про Стратегію воєнної безпеки України": Указ Президента України від 25.03.2021 № 121/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/121/2021#Text>

20. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 грудня 2021 року "Про Стратегію забезпечення державної безпеки": Указ Президента України від 16.02.2022 № 56/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/56/2022#Text>

Тема 8. Заняття 1. Механізм конституціоналізації публічної безпеки та правопорядку.

В процесі вивчення теми з'ясуйте яким чином під час конституціоналізації правового порядку відбувається взаємодія органів держави з інститутами громадянського суспільства. Основним провідником такого балансу виступає саме конституція. Тому правове забезпечення прав і свобод у рамках діяльності будь-якого органу держави здійснюється відповідно до Основного Закону.

Конституційний захист людини – це параметр, без якого неможливо уявити належний стан правового порядку в державі, стійкий розвиток правової системи в цілому.

У системі (комплексному механізмі) конституціоналізації правового порядку першочергове значення слід надавати саме нормативній складовій, адже нормативність, яку пов'язують з феноменом соціального регулювання, є способом підтримки рівноваги в об'єкті.

Питання для самостійного опрацювання:

1. У чому полягає поняття механізму конституціоналізації правового порядку?

2. Які є складові механізму конституціоналізації правового порядку?
3. Які є чинники конституціоналізації правового порядку?
4. Що можна зарахувати до переліку основних гарантій конституціоналізації правового порядку?

Термінологічне завдання:

конституціоналізація, стадії механізму конституціоналізації правового порядку, процес конституціоналізації правового порядку, конституційність, реалізація конституції, конституційна законність, конституційний правопорядок, конституційний суд, нормативно-законодавчий спосіб конституціоналізації, нормативно-інтерпретаційний спосіб конституціоналізації, критерії визначення ефективності конституціоналізації правового порядку.

Теми презентацій, рефератів, доповідей, повідомлень, есе:

1. Природа правового порядку як юридичної категорії та явища правової дійсності.
2. Методологічні засади дослідження конституціоналізації правового порядку.
3. Стан наукової розробки проблеми конституціоналізації правового порядку.
4. Поняття механізму конституціоналізації правового порядку.
5. Складові елементи механізму конституціоналізації правового порядку.
6. Чинники конституціоналізації правового порядку.

Спеціальна література й нормативний матеріал:

1. Єсімов С.С. Реалізація конституційного оформлення правопорядку в умовах наявності конституційних ризиків. Соціально-правові студії. 2019. Випуск 3. С. 52–57.
2. Конституційне право : підручник / Ю. Г. Барабаш, О. М. Бориславська, В. М. Венгер ; ОБСЄ. - Київ : ВАІТЕ, 2021. 528 с.

3. Конституційне право України : підручник / за заг. ред. Т. М. Слінько ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. - Харків : Право, 2021. 592 с.
4. Конституційне право України: підруч. / за ред. В.Ф. Погорілка. – Київ: Наукова думка. 1999. С. 596.
5. Конституційне право: підручник / за загальною редакцією М.І. Козюбри./ Ю.Г. Барабаш, О.М. Бориславська, В.М. Венгер, М.І. Козюбра, А.А. Мелешевич. - К.: Ваіте, 2021. 528 с
6. Конституція України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141.
7. Онищук І. І. Конституційний контроль Верховного суду США як форма судової правотворчості. Конституційна юстиція : виклики сьогодення та шляхи вирішення: зб. тез доповідей за результ. Нац. Форуму (Київ, 17 червня 2021) / За заг. ред. ГС «Світовий конгрес українських юристів». Київ: Видавництво Ліра-Лі, 2021. С. 131–135.
8. Онищук І. І. Конституційні рамки обмеження прав людини у Французькій Республіці. «Юридична техніка у правотворчості та правозастосуванні»: матер. Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Івано-Франківськ, 10 грудня 2021 р.) / за заг. ред. І. Д. Шутака. Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ Університету Короля Данила. 2021. С. 96–107
9. Онищук І. І. Правовий моніторинг: проблеми методології, теорії та практики: монографія. Івано-Франківськ – Дрогобич: Коло, 2017. 512 с.
10. Онищук І. І. Техніка юридичного письма в нормативно-правових актах: монографія. 2-ге вид., стер. Харків: Право, 2019. 226 с.
11. Подорожна Т. С. Верховенство конституції як складова верховенства права: проблеми конституціоналізації правового порядку. Часопис Київського університету права. 2017. № 1. С. 61–64.
12. Подорожна Т. С. Конституційний Суд України як гарант конституціоналізації правового порядку. Публічне право. 2016. № 3 (23). С. 84– 92.

13. Подорожна Т. С. Правопорядок як результат дії ефективного права: наукові підходи до інтерпретації поняття. Держава і право. Юридичні науки. 2016. Вип. 72. С. 14–30.

14. Подорожна Т. С. Принципи правового порядку як нормативна основа його конституціоналізації. Право України. 2016. № 7. С. 153–161.

15. Подорожна Т. С. Юридична відповідальність як гарантія конституціоналізації правового порядку. Право України. 2016. № 8. С. 107–115.

16. Поличко Т. В. Верховенство конституційних норм у національній системі права : порівняльно-аналітичне дослідження : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02 ; Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет». Ужгород, 2020. 209 с.

17. Про Конституційний Суд України : Закон України від 13 липня 2017 р. № 2136-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 35, ст. 376.

18. Савчин М. В. Порівняльне конституційне право: навчальний посібник. Київ : Юрінком Інтер, 2019. 328 с.

Тема 8. Заняття 2. Механізм конституціоналізації публічної безпеки та правопорядку.

Розгляньте показники ступеня стабільності правового порядку, зокрема адекватність відображення в Конституції та законах України цінностей, потреб та інтересів суспільства.

Дайте визначення поняття «чинники конституціоналізації правового порядку». З'ясуйте від чого залежить рівень (ступінь) ефективності механізму конституціоналізації правового порядку. Окремі із соціальних чинників не залежать від волі людини і суспільства в цілому, проте, це обставини, від яких безпосередньо залежить ефективність механізму конституціоналізації правового порядку. Соціальні чинники безпосередньо впливають на реалізацію норм права, зокрема норм Основного Закону. Зовнішні чинники впливають на ступінь

ефективності конституціоналізації права загалом і безпосередньо пов'язані з процесом конституціоналізації правового порядку.

Обґрунтуйте, чому найбільш розповсюдженим показником розвитку суспільних відносин є рівень життя населення, який проявляється у благополуччі, створенні безпечних умов життя людини.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Яким чином забезпечується конституціоналізація правового порядку в Україні на сучасному етапі?
2. Яка роль правової стратегії як інструмента конституціоналізації правового порядку?
3. Обґрунтуйте, чому права людини є основою конституціоналізації правового порядку.
4. На якому етапі знаходиться гармонізація законодавства України та права Європейського Союзу як напрям удосконалення національного правового порядку?

Термінологічне завдання:

конституціоналізація, стадії механізму конституціоналізації правового порядку, процес конституціоналізації правового порядку, конституційність, реалізація конституції, конституційна законність, конституційний правопорядок, конституційний суд, нормативно-законодавчий спосіб конституціоналізації, нормативно-інтерпретаційний спосіб конституціоналізації, критерії визначення ефективності конституціоналізації правового порядку.

Теми презентацій, рефератів, доповідей, повідомлень, есе:

1. Поняття та критерії ефективності конституціоналізації правового порядку.
2. Забезпечення ефективної конституціоналізації правового порядку в контексті реалізації конституції.
3. Конституційність національного законодавства та ефективність конституціоналізації правового порядку.

4. Основні гарантії конституціоналізації правового порядку.

5. Забезпечення ефективної конституціоналізації правового порядку в контексті реалізації конституції.

6. Роль конституціоналізації правового порядку в забезпеченні прав людини.

7. Особливості гармонізації законодавства України та права Європейського Союзу як напряму удосконалення національного правового порядку.

Спеціальна література й нормативний матеріал:

1. Єсімов С.С. Реалізація конституційного оформлення правопорядку в умовах наявності конституційних ризиків. Соціально-правові студії. 2019. Випуск 3. С. 52–57.

2. Конституційне право : підручник / Ю. Г. Барабаш, О. М. Бориславська, В. М. Венгер ; ОБСЄ. - Київ : ВАІТЕ, 2021. 528 с.

3. Конституційне право України : підручник / за заг. ред. Т. М. Слінько ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. - Харків : Право, 2021. 592 с.

4. Конституційне право України: підруч. / за ред. В.Ф. Погорілка. – Київ: Наукова думка. 1999. С. 596.

5. Конституційне право: підручник / за загальною редакцією М.І. Козюбри./ Ю.Г. Барабаш, О.М. Бориславська, В.М. Венгер, М.І. Козюбра, А.А. Мелешевич. - К.: Ваіте, 2021. 528 с

6. Конституція України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141.

7. Онищук І. І. Конституційний контроль Верховного суду США як форма судової правотворчості. Конституційна юстиція : виклики сьогодення та шляхи вирішення: зб. тез доповідей за результ. Нац. Форуму (Київ, 17 червня 2021) / За заг. ред. ГС «Світовий конгрес українських юристів». Київ: Видавництво Ліра-Лі, 2021. С. 131–135.

8. Онищук І. І. Конституційні рамки обмеження прав людини у Французькій Республіці. «Юридична техніка у правотворчості та правозастосуванні»: матер. Всеукр. наук.-

практ. інтернет-конф. (м. Івано-Франківськ, 10 грудня 2021 р.) / за заг. ред. І. Д. Шутака. Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ Університету Короля Данила. 2021. С. 96–107

9. Онищук І. І. Правовий моніторинг: проблеми методології, теорії та практики: монографія. Івано-Франківськ – Дрогобич: Коло, 2017. 512 с.

10. Онищук І. І. Техніка юридичного письма в нормативно-правових актах: монографія. 2-ге вид., стер. Харків: Право, 2019. 226 с.

11. Подорожна Т. С. Верховенство конституції як складова верховенства права: проблеми конституціоналізації правового порядку. Часопис Київського університету права. 2017. № 1. С. 61–64.

12. Подорожна Т. С. Конституційний Суд України як гарант конституціоналізації правового порядку. Публічне право. 2016. № 3 (23). С. 84–92.

13. Подорожна Т. С. Правопорядок як результат дії ефективного права: наукові підходи до інтерпретації поняття. Держава і право. Юридичні науки. 2016. Вип. 72. С. 14–30.

14. Подорожна Т. С. Принципи правового порядку як нормативна основа його конституціоналізації. Право України. 2016. № 7. С. 153–161.

15. Подорожна Т. С. Юридична відповідальність як гарантія конституціоналізації правового порядку. Право України. 2016. № 8. С. 107–115.

16. Поличко Т. В. Верховенство конституційних норм у національній системі права : порівняльно-аналітичне дослідження : дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02 ; Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет». Ужгород, 2020. 209 с.

17. Про Конституційний Суд України : Закон України від 13 липня 2017 р. № 2136-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 35, ст. 376.

18. Савчин М. В. Порівняльне конституційне право: навчальний посібник. Київ : Юрінком Інтер, 2019. 328 с.

ЗАГАЛЬНІ ВКАЗІВКИ ДЛЯ ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Виконання самостійної роботи слугує здобувачам вищої освіти з метою якнайкраще засвоїти матеріал навчальної дисципліни «Конституційно-правові засоби забезпечення публічної безпеки та правопорядку». Самостійна робота полягає у вивченні проблемних питань, у тому числі й шляхом виконання завдань практичного характеру. Для успішного виконання самостійної роботи рекомендовано:

1) мати зошит для виконання самостійної роботи, у якому опрацьовувати тему заняття;

2) виписувати в зошити основні терміни – і наукові, і зафіксовані в чинних та у тих, що втратили чинність, нормативно-правових актах; аналізувати ці поняття;

3) використовувати рекомендовану літературу, а також інші джерела, не наведені в списку рекомендованих до вивчення;

4) самостійно визначати спірні для юридичної науки і практики ознаки понять, сформульовані вченими або ті, які містяться в чинних нормативно-правових актах, виявляти прогалини та колізії в правовому регулюванні;

5) фіксувати питання, що викликають труднощі.

У процесі здійснення самостійної роботи рекомендовано вивчати бібліотечні фонди для виявлення нових джерел наукового характеру з юридичної техніки, відстежувати опублікування нормативно-правових актів, щоб здійснювати високоякісний аналіз на предмет використання конституційно-правових засобів забезпечення публічної безпеки та правопорядку.